

1978 SEP 22

244 Vidékre települő iparvállalatok 384,35

Jóllehet, a Minisztertanács csütörtöki ülésén csupán két esztendő eseményeit — a fővárosi iparkitelepítésekről szóló határozatok 1976. és 1977. évi teljesítését — kívánta mérlegelni, Budapestről és annak iparáról aligha lehet oly módon szólni, hogy ne tekintsünk a múltba. Akár ama történelmi örökséget is említve, amely hazánkat jó ideig „egyvárosos ország”-gá tette. A felszabadulás előtt a többé-kevésbé érdemleges ipar oda összpontosult, például 1938-ban Magyarország hozzávetőleg 700 ezer ipari munkásából 175 ezren Budapest 1555 üzemében, 99 ezren pedig ugyanott 29 ezer kisiparos műhelyében dolgoztak.

Történelmi — kényszer szülte — okai vannak annak is, hogy a második világháborút követően a főváros szerepe még inkább előtérbe került (a már meglévőket kellett feltámasztani, s azzal egyidejűleg továbbfejleszteni). Húsz esztendővel a felszabadulás után, 1965-ben a budapesti ipar az ország ipari dolgozóinak 41 százalékát foglalkoztatta — s ez az aránytalanság mind több gondot okozott. Nem csupán az egészségesebb területfejlesztés igénye, hanem a kétféle város nagyváros zsúfoltsága, a környezetvédelem, a bénítóan fogyó munkaerő, s a szolgáltatási ágazatok fejlesztése is azt parancsolta, hogy szervezeten kezdjenek hozzá a korszerűtlen üzemek felszámolásához és vidékre telepítéséhez.

Az első lépést 1966-ban tették meg. Három csoportba sorolták a budapesti üzemeket. Az arra érdemesek a fejleszthető kategóriába kerültek, mások megmaradhattak bár, de akkori helyükön nem fejleszthették tovább őket, a harmadik csoportba utaltakra pedig áttelepítés várt. A végrehajtáshoz viszonylag hosszú idő: két ötéves terv — a harmadik és a negyedik — állt rendelkezésre. Mit reméltek e határozat meghozói? Hogy az áttelepülő vállalatok — élve az anyagi támogatásokkal; a fővárosi tanácsnak mintegy 800 millió forintos iparkitelepítési, a fogadó megyéknek pedig ugyancsak jelentős iparfejlesztési alapja volt — korszerű üzemeket hoznak létre vidéken. Azt is remélték, hogy a Budapesten ily módon felszabaduló munkások csak másutt pótolják majd a hiányzókat. S számoltak természetesen a környezet szennyezésének csökkenésével is.

Az üzemek az áttelepülést ál-

talában menetrend szerint hajtották végre; 1975-ig 215 kisebb vállalat, üzem, telephely készült a kapuzásra. Közülük 77 már a harmadik, 116 pedig a negyedik ötéves terv időszakában vidékre települt. Csupán 22 telephely költözése húzódott át a jelenlegi ötéves tervre, s a program szerint kilencnek kellett tavaly illetve tavalyelőtt, tizenháromnak pedig az idén, de legkésőbb 1980 végéig kell megszűnie. Jó néhány vállalat dicséretesen élt a nem mindennapi lehetőséggel, s a tanácsi alapokat is felhasználva korszerű üzemeket hozott létre Budapesttől távol. Am ellenkező példa is akadt — egyesek anakronisztikusan elavult gépeiktől sem váltak meg és vidéken próbálták meg konzerválni a kiérdemesült technikat. Nem vált valóra az a remény sem, hogy a telephely-felszámolás hatására Budapesten enyhülni fognak a létszám gondok. Nem, enyhülhettek, a jobbára húsz-harminc embert foglalkoztató üzemcskékből ugyanis másfélezeren dolgoztak. Ráadásul néhányan közülük a telephellyel együtt vidékre költöztek.

A hetvenes évek közepére nyilvánvaló lett: új elvek szerint 1343 szakember dolgozhat máskell Budapesten felszámolni az avult üzemeket. Részint azért, mert vidéken is fogytán a munkaerő — nem cél immár, hogy bármi áron telepítsenek ipart.

De az is szempont — mi több: döntő érv a megszüntetésre —, hogy mely üzemek veszteségesek. A fővárosban és agglomerációjában az ipar intenzív-szelektív fejlesztésének koncepciója kapott zöld utat. Az ötödik ötéves terv időszakában az irányító minisztériumoknak kell dönteniük e kérdésben; a tanácsoknak immár nincs iparfejlesztési alapjuk — a vidékre költöző gyárak támogatására központi területfejlesztési alapot hoztak létre.

E tegnap megvitatt előterjesztést a fővárosi tanács munkálta ki, s mindaddig nem kapott információt: mely telephelyek megszüntetését javasolják az ipari tárcák? Am amiatt is szanálni kell, mert a lakásépítésre alkalmas területek fogyóban vannak. A fővárosi tanács és az ÉVM együttes javaslatára további 39 üzemet szüntetnek meg 1980-ig. Tizenöt üzemről már múlt időben szólhatunk: vidékre, vagy Budapesten máshová települtek (a főváros közművesített ipari parkokat hozta létre, Obudán 30 és — feltehetőleg Kőbányán — 135 hektáron). Tavaly és 1976-ban 108 ezer négyzetméter szabadult fel, s

(földes)